

T.C. SAYIŞTAY BAŐKANLIĐI

RİZE İL ÖZEL İDARESİ
2017 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Eylöl 2018

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ	1
2.	DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU	4
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	4
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	4
5.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI	5
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	10
7.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER	10
8.	KLER	21

KISALTMALAR

AG: Alçak Gerilim

BKK: Bakanlar Kurulu Kararı

KDV: Katma Değer Vergisi

OG: Orta Gerilim

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

TEDAŞ: Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi

ÜFE: Üretici Fiyat Endeksi

YİGŞ: Yapım İşleri Genel Şartnamesi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: 2017 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	1
Tablo 2: 2017 Yılı Ödenekler Tablosu	1
Tablo 3: 2017 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu	2
Tablo 4: Kaynak Suların Debi Tespit Tablosu	14

1. KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ

Mali Yapı

Rize İl Özel İdaresi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde yer alan sınıflandırma çerçevesinde, genel yönetim kapsamında yer alan kamu idarelerinden birisi olup, faaliyetlerini 2017 yılı bütçesi ile verilen ödenekler ve ilgili kanunlarla merkezi idareden aktarılan diğer kaynaklarla yürütmektedir.

Rize İl Özel İdaresinin 2017 yılı bütçesiyle 62.500.000,00 TL gelir ve ödenek öngörülmüş olup, 89.290.160,00.-TL 2016 yılından devreden ödenek, Merkezi İdare Bütçesinden kullanım amacı belirlenmiş yatırımlar için aktarılan toplam 130.016.507,53.-TL ödenek ile birlikte yılı ödenekleri 281.806.667,53 .- TL'ye ulaşmıştır.

Rize İl Özel İdaresinin sunulan mali tablolarına göre 2017 yılı Gelir ve Gider durumu aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1: 2017 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Gelir Türü	Tahmini(TL)	Gerçekleşen (TL)
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.760.000,00	1.878.134,69
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Diğer Gelirler (Tahsisli)	0,00	130.053.610,09
Diğer Gelirler	58.700.000,00	56.685.901,00
Sermaye Gelirleri	2.040.000,00	4.998.223,27
TOPLAM Öz Gelir	62.500.000,00	63.562.258,96
TOPLAM Genel Gelir	0,00	193.615.869,05

Tablo 2: Yılı Ödenekler Tablosu

Bütçe ile Verilen Ödenek (TL)	Önceki Yılda Devreden Ödenekler (TL)	Merkezi İdareden Aktarılan Ödenekler (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Net Bütçe Ödeneği Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	Sonraki Yıla Devreden Ödenek (TL)
62.500.000,00	89.290.160,00	130.016.507,53	3.108.275,66	278.698.391,87	152.785.591,87	125.912.800,00

Merkezi yönetim kapsamındaki idareler tarafından ödenek gönderilmek suretiyle bir takım hizmetlerin il özel idareleri eliyle gerçekleştirilmesi 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6'ncı maddesine eklenen ek fıkra ile mümkün kılınmıştır. Bu fıkra hükmünce aktarılan ödenekler nedeniyle öngörülen bütçe büyüklüğü ile gerçekleşen bütçe büyüklükleri arasında çok büyük farklılıklar oluşmaktadır. Bütçe hazırlık aşamasında merkezi yönetim kapsamındaki idarelerden yatırım projeleri karşılığında ne kadar ödenek gönderileceği bilinmediğinden bütçe rakamları gerçekçi olmamaktadır. Aktarma yoluyla gelen nakit gelir ve ödenek kaydedilmek suretiyle bütçeleştirilmektedir. Dolayısıyla il özel idarelerinin yılı bütçeleriyle öngörülen rakamlarla bütçe gerçekleştirmeleri arasında fark bulunmaktadır.

Tablo 3: Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Gider Türü	Bütçe Tahmini (TL)	Gerçekleşen Gider (TL)
Personel Giderleri	10.740.488,00	42.268.484,17
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Prim Gideri	1.554.201,00	6.635.803,18
Mal ve Hizmet Alım Gideri	32.198.311,00	84.743.470,67
Faiz Giderleri	51.000,00	50.093,17
Cari Transferler	7.406.000,00	12.660.835,67
Sermaye Giderleri	7.050.000,00	6.426.905,01
Sermaye Transferi	0,00	0,00
Yedek Ödenekler	3.500.000,00	0,00
TOPLAM	62.500.000,00	152.785.591,87

Kurumun 2017 yılı Faaliyet Gideri 147.454.793,46 TL, Faaliyet Geliri 188.792.063,10 TL olup, Gelir Fazlası 41.337.269,64 TL olarak gerçekleşmiştir.

Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Rize İl Özel İdaresi mali işlemlerini 5018 sayılı Kanunla belirlenmiş muhasebeleştirme ve raporlama kurallarına göre gerçekleştirmektedir.

5018 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesinin ilk iki fıkrasında;

“Muhasebe sistemi; karar, kontrol ve hesap verme süreçlerinin etkili çalışmasını sağlayacak ve malî raporların düzenlenmesi ile kesin hesabın çıkarılmasına temel olacak

şekilde kurulur ve yürütülür.

Kamu hesapları, kamu idarelerinin gelir, gider ve varlıkları ile malî sonuç doğuran ve öz kaynağın artmasına veya azalmasına neden olan her türlü işlemlerle garantilerin ve yükümlülüklerin belirlenmiş bir düzen içinde hesaplara kaydedilerek, yönetim ve denetim yetkilileriyle kamuoyuna gerekli bilgilerin sağlanması amacıyla tutulur.” denilmektedir.

Söz konusu 49'uncu maddenin son fıkrasında ise muhasebe işlemlerine, hesap planlarına ve işlemlerin muhasebeleştirilmesinde kullanılacak belgelerin şekil ve türlerine ilişkin düzenlemenin mahalli idareler için İçişleri Bakanlığınca yapılacağı hükmü getirilmiştir. Bu kapsamda il özel idarelerince de uygulanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği çıkarılmıştır.

İl Özel İdaresinde mali işlemlerle ilgili muhasebe kayıtları Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği çerçevesinde İçişleri Bakanlığının sunduğu e-İçişleri otomasyon sistemi üzerinden yürütülmekte olup, mali nitelikteki hesap ve işlemleri Mali Hizmetler Müdürlüğüne gerçekleştirilmektedir.

2017 yılı denetimi kapsamında Rize İl Özel İdaresi tarafından "Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esasların" 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile usul ve esasların 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Kasa sayım tutanağı,
- Banka mevcudu tespit tutanağı,
- Alınan çekler sayım tutanağı,
- Menkul kıymet ve varlıklar sayım tutanağı,
- Teminat mektupları sayım tutanağı,
- Değerli kâğıtlar sayım tutanağı,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetimi hesabı icmal cetveli
- Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu,

- Bütçe gelirleri ekonomik sınıflandırılması tablosu,
- Faaliyet sonuçları tablosu veya gelir tablosu.

Denetim görüşü, kamu idaresinin temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, genel kabul görmüş uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI

BULGU 1: Bilgisayar Yazılımlarının Haklar Hesabına Kayıtlı Olmaması

Mahalli Bütçe ve İdareler Muhasebe Yönetmelik'inin bedeli karşılığı edinilen hukuki tasarruflar ile belirli alanlarda tanınan kullanma ve yararlanma gibi hak ve yetkiler dolayısıyla yapılan ve ekonomik değer taşıyan harcamaların izlenmesi için yapılacak muhasebe kaydını düzenleyen 210'uncu maddesinde; Bütçeye gider kaydıyla edinilen hakların 260 Haklar Hesabına kaydedileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükme göre kurum kullanımı için alınan yazılım bedellerinin 260 Haklar Hesabı kodu altında izlenmesi gerekmektedir.

Bu hükümler uyarınca Rize İl Özel İdaresince Oska Bilgisayar Sistemleri, Yazılım, Donanım Sanayi ve Ticaret Limited Şirketinden satın alınan toplam 21.240 TL tutarındaki 3 kullanıcılı "e-kik Net Yapım, Mal ve Hizmet Alım Modülü" ve 15 kullanıcılı "e-Hakediş" yazılımı programı ile Setka Bilişim Hizmetleri, Danışmanlık şirketinden satın alınan toplam 21.95,96 TL bedelli İnternet Güvenlik Duvarı Lisansı ile 1 yıllık Logolama Sistemleri Lisansının 260 Haklar Hesabına kaydının yapılması gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; özetle 2017 yılına ait harcama modülü kayıtlarının kesinleşmiş olması nedeniyle geriye dönük değişiklik yapılmasına sistemin müsaade etmediği, ancak bundan sonraki satın almalarda madde hükmü gereğinin yerine getirileceği belirtilmiştir

Sonuç olarak kamu idaresi cevabında 2017 yılından sonraki satın almalarda madde hükmü gereğinin yerine getirileceği belirtilmişse de; 2017 yılına ait mali tablolarda 260 Haklar

Hesabında yer alan tutarlarla ilgili hatalı durum devam etmektedir.

BULGU 2: İl Özel İdaresinin Mülkiyetinde Bulunan Taşınmazların Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik Hükümlerine Göre Yapılması Gereken Envanter ve Değerleme İşlemlerinin Tamamlanmaması ve İlgili Hesaplara Kaydının Yapılmaması Nedeniyle Mali Tablolarda Taşınmazlarla İlgili Hesapların Doğru Bilgi Sunamaması

Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerine ait taşınmazların kaydına ve icmal cetvellerinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslarla ilgili olarak 13.09.2006 tarih ve 2006/10970 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik çıkarılmıştır. 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olan bu yönetmelik 02.10.2006 tarih ve 26307 no.lu Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Ancak 2006 yılından 2014 yılına kadar geçen sürede yönetmelikte öngörülen kamu idarelerinin mülkiyetinde bulunan taşınmazların miktar ve cins olarak kayıt altına alınması ile ilgili işlemler tamamlanamamıştır. Ayrıca kayıt altına alınan taşınmazların sadece bir kısmı ilgili varlık hesaplarında kayıt altına alındığından kamu idareleri mali tablolarının taşınmazlar hakkında tam ve doğru bilgi sunması da sağlanamamıştır.

Bu durum nedeniyle Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in bazı maddeleri 03.06.2014 tarih 2014/6455 sayılı BKK ile değiştirilmiştir.

Buna göre Yönetmelik'in değişik 5'inci maddesinin birinci fıkrasında; *"taşınmaz kayıt ve kontrol işlemleri, kamu idarelerine ait taşınmazların mevcutlarla birlikte içinde bulunulan yılda çeşitli yollarla edinilenlerin ve elden çıkarılanların miktar ve değer olarak takip edilmesi amacıyla kayıt altına alınmasıdır. Kayıtların belgeye dayanması esastır."* hükmü getirilmiştir.

Yine söz konusu 5'inci maddeye getirilen ek ikinci fıkrada da kayıt işlemlerinde esas alınacak değerlendirme kriterleri belirlenmiştir. Buna göre tapuda kayıtlı taşınmazlardan maliyeti belirli olanların maliyet bedeli, maliyet bedeli belirlenemeyenlerin rayiç değeri, bu iki değeri belli olmayanlar ile fıkrada sayılan diğer taşınmazların ise iz bedeli üzerinden kayıtlara alınması gerekmektedir.

Taşınmaz kayıtları bu şekilde yapıldıktan sonra bu kayıtlar muhasebe birimlerine gönderilerek ilgili varlık hesaplarına kaydedilmesi sağlanacaktır. Nitekim Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 187'nci maddesinde maddi duran varlıkların hesaba

alınması ile ilgili işlemler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Kamu idarelerince taşınmazların envanterinin yapılmasına tüm taşınmazların tespiti ile başlanması gerekmektedir. Ancak taşınmazın tapudaki kayıtları ile mevcut kullanım şeklinde farklılıklar olabilmektedir. Örneğin tapuda arsa olarak kayıtlı bir taşınmazın üzerine okul inşa edildiği halde kayıtlara bu durum yansımamış olabilmektedir. Tapu kayıtları ile mevcut kullanım şekillerinin uyumlu hale getirilmesi işlemi cins tashihi olarak nitelendirilmekte olup, bu işlem kamu idarelerinin başvurusu üzerine tapu idarelerince gerçekleştirilmektedir. Ancak burada imar ve iskân izni ile ilgili sorunların yanı sıra ciddi bir harç bedeli ödenmesi durumu ortaya çıkmaktadır. Harç bedeli ödenmesi konusunda kamuya bu kapsamda bir muafiyet sağlanmadığı için de bu zorunluluklar yerine getirilememektedir.

Bu konudaki sorunun çözülebilmesi için yönetmeliğin “Cins Tashihlerinin Yapılması” başlıklı 10'nuncu maddesinin 1'inci fıkrasında aynen “*Kamu idarelerince; mülkiyetlerinde, yönetimlerinde veya kullanımlarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekli ile tapu kaydının birbirine uygun olmaması durumunda, taşınmazlar mevcut kullanım şekli ile kayıtlara alınır.*” hükmü getirilmiştir. Bu hükümle cins tashihi işlemleri tapu kayıtlarından bağımsız hale getirilmiş ve taşınmazların kamu idarelerince mevcut kullanım şekliyle kaydının yapılarak mali tablolarda gösterilmesine öncelik verilmiştir. Böylece kamu idarelerinin tapu kayıtları bakımından cins tashihi ile ilgili işlemleri daha sonra yapmalarına olanak sağlanmıştır.

Kamu taşınmazlarının kayda alınmasıyla ilgili kriterler bu şekilde olmakla birlikte yönetmelik değişikliğinin yürürlüğe girdiği 19.06.2014 ile tüm işlemlerin yerine getirilmesi için tanınan süre olan 31.12.2016 tarihine kadar olan geçiş sürecinde de idarelere yapılması gereken bazı görevler verilmiştir.

Buna göre söz konusu Yönetmeliğin “Mevcut Taşınmazların Kaydına İlişkin İşlemler” başlıklı Geçici 1'inci maddesi ile mevcut taşınmazların kaydında esas alınacak değerlerle ilgili geçici düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan düzenlemede;

“(1) Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre maliyet bedeli veya rayiç değerleri üzerinden muhasebe kayıtlarına alınması gereken taşınmazlar bu değerler üzerinden kayıtlara alınıncaya kadar emlak vergi değerleri üzerinden ve aşağıdaki şekilde kayıtlara alınır:

a) Taşınmazların fiili envanteri emlak vergi değerleri üzerinden kayıt ve kontrol işlemleriyle görevli birimlerince, mevcut kullanım şekilleri esas alınarak en geç 30/09/2014

tarihine kadar tamamlanır ve bu Yönetmelik ekinde yer alan formlara ve icmal cetvellerine kaydedilir.

b) Fiili envanteri yapılan taşınmazlara ait bilgiler muhasebe kayıtları yapılmak üzere ilgili muhasebe birimlerine verilir. Muhasebe birimleri, kayıtlı taşınmazları ilgili hesaplardan 01/10/2014 tarihi itibarıyla çıkarır ve aynı tarihte fiili envanter bilgileri üzerinden muhasebe kayıtlarını yapar.

(2)Yönetmelik'in 5'inci maddesine göre yapılması gereken işlemler 31/12/2016 tarihine kadar tamamlanır.” denilmektedir.

Düzenleme ile ilgili ayrıntılı açıklamaya Muhasebat Genel Müdürlüğünün 25.07.2014 ve 16.09.2014 tarihinde yayınlanan Taşınmaz Envanteri konulu genel yazılarında yer verilse de birçok kamu idaresi tarafından 01.10.2014 tarihi itibarıyla yapılması gereken işlemler yapılamamıştır.

Sonuçta kamu idarelerince 31.12.2016 tarihine kadar tüm taşınmazların tespiti, mevcut kullanım şekliyle kayda alınması, maliyet, rayiç ya da iz bedellerinin tespiti ile muhasebe birimlerince ilgili varlık hesaplarına kayıt ve güncelleme işlemlerinin tamamlanması gerekmekte iken 17.03.2017 tarih ve 30010 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 06.02.2017 tarih ve 2017/9854 no.lu Bakanlar Kurulu Kararı ile mezkûr yönetmeliğin geçici 1'inci maddesinin 2'inci fıkrasında yer alan 31.12.2016 ibaresi 31.12.2017 şeklinde değiştirilmiş ve 01.01.2017 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu madde metni “(2) Yönetmeliğin 5'nci maddesine göre yapılması gereken işlemler 31.12.2017 tarihine kadar tamamlanır.” şeklinde olup, ek süre yönetmeliğin sadece 5'inci maddesinde yer alan taşınmazların değer tespiti ile ilgili işlemler için verildiğinden taşınmazların mevcut kullanım şekliyle kayda alınması ve varlık hesaplarına kaydedilmesinin tamamlanmış olması gerekmektedir.

Yukarıda açıklanan Yönetmelik hükümleri uyarınca Rize İl Özel idaresinde taşınmazların ise e-ışleri modülüne giriş ve muhasebe kayıt işlemlerinin yapılmadığı, envanter kayıtları işlemlerinin devam ettiği görülmüştür.

Bu tespitler ışığında Rize İl Özel İdaresine ait taşınmazların envanterinin 31.12.2017 tarihine gelindiğinde hala tamamlanmadığı, mevcut kullanım şekli ile ilgili cetvellere kaydının ve ilgili varlık ilgili varlık hesaplarında gösterilmesinin sağlanmadığı anlaşılmaktadır. Bu

durumda kamu idaresinin 2017 yılı kesin mizan ve bilançosunda yer alan 250 Arazi ve Arsalar Hesabı, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı, 252 Binalar Hesabı, 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı ve 500 Net Değer Hesabında yer alan tutarlarla ilgili hatalı durum devam etmektedir.

Kamu idaresi cevabında; özetle taşınmazların kaydına ilişkin yönetmelik hükümlerine göre yapılması gereken envanter ve değerlendirme işlemleri ve e-içişleri modülüne girişi ile ilgili işlemlerin başlatıldığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak taşınmazların kayıt çalışmalarının başlanıldığı belirtilmiştir. Ancak 2017 yılı mali tablolarında 250 Arazi ve Arsalar Hesabı, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı, 252 Binalar Hesabı, 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı ve 500 Net Değer Hesabında yer alan tutarlarla ilgili hatalı durum devam etmektedir.

BULGU 3: Yapılmakta Olan Yatırımların Muhasebe Kaydının Olmaması

Rize İl Özel İdaresinde yapılmakta olan yatırımların muhasebe kayıtlarında yer almadığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmelik'inin 170'inci maddesinin c bendinin 2'nci fıkrasında yapılmakta olan yatırımlar hesabında izlenen maddi duran varlıkların, geçici kabul işlemi tamamlandıktan sonra ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılacağı belirtilmiştir. Adı geçen yönetmeliğin "*Hesabın Niteliği*" başlıklı 187'inci maddesinde de; "*Yapılmakta olan yatırımlar hesabı; kamu idarelerine ait yapımı süren maddi duran varlıklar için yapılan her türlü madde ve malzeme ile işçilik ve genel giderlerin, geçici ve kesin kabul usulüne tabi olan hâllerde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın idarece onaylandığı tarihte, diğer hâllerde işin fiilen tamamlandığını gösteren belgenin düzenlendiği tarihte, ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılincaya kadar izlenmesi için kullanılır.*" denilerek bu hesabın yapımı süren yatırımlar için yapılan giderleri izlemek maksadıyla kullanılacağına açıklık getirilmiş, "*Hesabın İşleyişi*" başlıklı 188'inci maddesinin (b) bendinde de tamamlanan yatırımlardan bu hesapta izlenenlerin bu hesaba alacak kaydedilmek suretiyle hesaptan çıkarılma yöntemi açıklanmıştır.

Yönetmelik'in bu amir hükümlerine rağmen 2017 yılı içinde gerçekleştirilen toplam 34.699.174,15 TL yatırımın "258 Yapılmakta olan yatırımlar hesabına" kaydedilmediği

görülmektedir.

Bahse konu eksik işlemler dolayısıyla Rize İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilen yatırımların muhasebe sistemi üzerinden izlenmemesine ve idarenin yıl içinde ve yılsonunda düzenlenen mali tablolarındaki 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı gerçek durumu yansıtmamasına sebep olmaktadır.

Kamu idaresi cevabında; özetle idare tarafından 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabının kullanılacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak kamu idaresi cevabında 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabının kullanılacağını belirtilmiş olmakla birlikte 2017 mali tablolarında 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabında yer alan tutarlarla ilgili hatalı durum devam etmektedir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Rize İl Özel İdaresi 2017 yılına ilişkin ekte yer alan mali rapor ve tablolarının Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır

7. DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

BULGU 1: Enerji Müsaadesi Alınabilmesi İçin Dağıtım Şirketince Yapılması Gereken Ancak Çeşitli Nedenlerle İdare Bütçesinden Karşılanan Dağıtım Tesis Giderlerinin Elektrik Dağıtım Şirketinden Talep Edilmemesi

Dağıtım şirketi;6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun 3'üncü maddesine göre, belirlenen bir bölgede elektrik dağıtımı ile iştigal eden tüzel kişiyi ifade eder.

Dağıtım Tesisi ise, 02.01.2014 tarih ve 28870 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Elektrik Piyasası Dağıtım Yönetmeliği" 4'üncü maddesine göre; iletim tesislerinin ve dağıtım gerilim seviyesinden bağlı üretim ve tüketim tesislerine ait şalt sahalarının bittiği noktadan sonraki nihayet direğinden, alçak gerilim seviyesinden bağlı tüketicilerin yapı bina giriş noktalarına kadar, bina giriş ve sayaç arası hariç, elektrik dağıtımı için teçhiz edilmiş tesis ve teçhizat ile dağıtım şirketince teçhiz edilen ya da devralınan sayaçları ifade etmektedir.

Dolayısıyla enerjinin bina giriş noktalarına kadar getirilmesi dağıtım şirketlerinin

---

Rize İl Özel İdaresi 2017 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu 10

sorumluluğundadır.

Dağıtım şirketi ihtiyaç sahibi kişi ve kurumların enerji talebini, meskûn mahal içinde ve meskûn mahal dışında farklı zaman dilimlerinde karşılaması gerektiği 28.01.2014 tarih ve 28896 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliğinin 10’ncu maddesinde hüküm altına alınmıştır. Buna göre adı geçen Yönetmeliğin 10'nuncu maddesinde; *“Meskûn mahal içinde bulunan kullanım yerlerine yönelik bağlantı taleplerinin, bağlantı anlaşmasının imzalandığı tarihten itibaren; Sadece AG (alçak gerilim) bağlantı hattının gerekli olduğu durumlarda 2 (iki) ay, Mevcut AG şebekesinde kapasite artışı veya ilave tesis yapılması gereken durumlar ile mevcut dağıtım transformatörü tesisinde güç artışı yapılması gereken durumlarda 4 (dört) ay, Yeni bir dağıtım transformatörü veya dağıtım merkezi yapılması gereken durumlarda 6 (altı) ay, Sadece OG (orta gerilim) bağlantı hattının gerekli olduğu durumlarda 4 (dört) ay, OG bağlantı hattı dışında, 2 (iki) km’ye kadar OG şebeke tesis edilmesi gereken durumlarda 6 (altı) ay, OG bağlantı hattı dışında, 2 (iki) km’den daha uzun OG şebeke tesis edilmesi gereken durumlarda 18 (on sekiz) ay içinde karşılanması esastır. Meskûn mahal dışında bulunan kullanım yerlerine yönelik bağlantı talepleri kullanıcının bağlantı başvurusunda bulunduğu tarihten itibaren en geç 5 yıl içinde karşılanır.”* denilmiştir.

Enerji dağıtımını ile ilgili “meskûn mahal” ifadesi ise Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliğinin Tanımlar ve Kısaltmalar başlıklı 3. Maddesinde; *“Meskûn mahal: 2/11/1985 tarihli ve 18916 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Plansız Alanlar İmar Yönetmeliğinde belirtilen “yerleşme alanı” ve “belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan köy ve mezraların yerleşik alanı ve civarı” ile mera, yaylak (yayla) ve kışlakların ilgili mevzuata göre geçici yerleşime açılan kısımlarını, ...ifade eder.”* şeklinde tanımlanmıştır.

Bu durumda yukarıda belirtildiği üzere (meskûn mahal içinde veya dışında) enerjinin bina giriş noktalarına kadar getirilmesi dağıtım şirketlerinin sorumluluğunda olmakla beraber, 28.01.2014 tarih ve 28896 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliğinin (Değişik: RG-1/6/2017-30083) 10/A maddesinin 4-c fıkrasında; *“...bağlantı talebinin karşılanabilmesi için dağıtım şirketi tarafından bildirilen sürenin başvuru sahibi tarafından uzun bulunması ve bağlantı talebinin dağıtım şebekesi yapılarak karşılanabilir olması halinde gerekli yatırım 21'inci madde kapsamında başvuru sahibi tarafından üstlenilebilir.”* Denildiğinden, dağıtım şirketlerinin sorumluluğunda olan dağıtım tesis giderleri bazı durumlarda dağıtım sistemine bağlantı başvurusu yapan gerçek ve

tüzel kişiler tarafından karşılanabilmektedir.

Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmelik'in yukarıda bahsedilen 21'inci maddesinde

“MADDE 21 – (1) (Değişik:RG-1/6/2017-30083) Üretim ve tüketim tesislerinin dağıtım sistemine bağlanabilmesi veya dağıtım sistemine bağlı üretim ve tüketim tesislerinin güç artışı taleplerinin karşılanabilmesi için, sistem kullanımı açısından kapasitenin yetersiz olması nedeniyle, genişleme yatırımı veya yeni yatırım yapılmasının gerekli olduğu hallerde, söz konusu yatırım dağıtım şirketi adına, bağlantı yapmak isteyen veya güç artışı talep eden gerçek veya tüzel kişi tarafından ilgili mevzuat kapsamındaki teknik standartlar sağlanarak yapılabilir veya finanse edilebilir.

(2) (Değişik: RG-1/6/2017-30083) Başvuru sahibinin gerekli dağıtım şebekesinin yapımını üstlenmeyi tercih etmesi durumunda; dağıtım şirketi ile başvuru sahibi arasında, ilgili dağıtım tesisine ilişkin finansman ve bağlantı koşulları gibi hususların düzenlendiği tesis yapım sözleşmesi imzalanır. Bu durumda söz konusu dağıtım tesisinin projesinin hazırlanması başvuru sahibinin sorumluluğunda olup, projenin hazırlanabilmesine ilişkin etüt için gerekli olan tüm bilgiler dağıtım şirketi tarafından sağlanır. Finansman yönteminde ise dağıtım şirketi ile başvuru sahibi arasında tesis edilecek dağıtım varlıklarının maliyetinin finanse edilmesine ilişkin koşullarının yer aldığı bir sözleşme imzalanır. Bu yöntemde proje hazırlama sorumluluğu dağıtım şirketine aittir.

...”

denilerek hangi durumlarda başvuru sahibi gerçek veya tüzel kişilerin tesisler için yeni yatırımları finanse edebileceği ve dağıtım şirketi ile başvuru sahibi arasında, ilgili dağıtım tesisine ilişkin finansman ve bağlantı koşulları gibi hususların düzenlendiği tesis yapım sözleşmesinin imzalanacağı hüküm altına alınmıştır.

Adı geçen yönetmeliğin 21'inci maddesinin 3 numaralı fıkrasında ise;

(3) (Değişik: RG-1/6/2017-30083) Bu durumda gerçekleşen yatırıma ait bedel, dağıtım şirketi tarafından bağlantı görüşünde verilen bağlantı talebinin karşılanabileceği tarihteki yıl içerisinde en fazla on iki aylık eşit taksitle, yatırımı yapan veya finanse eden gerçek veya tüzel kişiye, muhataba ulaşılamaması halinde tesisin bulunduğu yerdeki en yakın banka ya da PTT şubesine, hak sahip veya sahipleri adına yatırılarak ödenir. Dağıtım tesisinin geçici kabulünün,

dağıtım şirketinin bağlantıyı karşılayabileceğini öngördüğü tarihten sonra yapılması halinde ödeme geçici kabulün yapıldığı tarihi takip eden yıl içerisinde söz konusu dağıtım tesisinin bulunduğu yerlere ilişkin kullanım haklarının, geri ödemenin yapılacağı yıla kadar TEDAŞ adına temin edilememiş olması halinde ise ödeme, bu hakların tamamının TEDAŞ adına temin edildiği yılı takip eden yıl içerisinde yapılır. Dağıtım şirketi ilgili dağıtım tesisini, varlık kayıtlarına ödemenin yapıldığı tarihte ekler.”

denilmek suretiyle dağıtım şirketinin yatırım bedelini en fazla 12 eşit taksitle geri ödemesi gerektiği hususunu hükme bağlamıştır.

Öte yandan İlgili Yönetmeliğin 21’inci maddesinin 5 numaralı fıkrasında; “*Bu madde hükümleri uyarınca yapılan dağıtım tesisinin geçici kabulünün yapıldığı ayı takip eden aydan itibaren, geri ödemenin yapılacağı ilk taksit tarihine kadar geri ödemesi yapılmamış tutar Tüketici Fiyat Endeksi oranında güncellenir. Vadesinde geri ödemesi yapılmamış taksitlere ilişkin tutara, vade tarihinden itibaren 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun hükümlerine göre belirlenen kanuni faiz oranı uygulanır.*” denilmiştir.

Rize İl Özel İdaresi tarafından yapımı gerçekleştirilen Rize Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Sosyal Hizmet Merkezi Binasına elektrik verilmesi için gerekli olan trafo kurulum giderlerinin yukarıda açıklanan mevzuat doğrultusunda Rize İl Özel İdaresince karşılandığı ve bu kapsamda 2016 fiyatlarıyla İdare bütçesinden KDV dâhil 175.432 TL bedel ödendiği görülmektedir.

Ancak ilgili kamu binasının hizmete açılmasının gecikmemesi amacıyla Rize İl Özel İdaresince karşılanan enerji dağıtım şirketi uhdesindeki söz konusu yatırım tesis giderinin ilgili enerji dağıtım şirketinden (Çoruh Elektrik Dağıtım A.Ş.) yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri gereğince kanuni faizleri ile birlikte geri alınması gerekmektedir. Bununla beraber elektrik bağlantı talep yazılarının, bina tamamlandıktan sonra değil, ihale öncesi yazılarak enerji bağlantı noktasının önceden belirlenmesi ve bu meyanda dağıtım şirketine gerekli tesisi yapabilmesi için zaman tanınmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi cevabında; konu ile ilgili olarak, idare bütçesinden karşılanan dağıtım tesis giderlerinin ilgili şirketlerden talep edildiği bildirilmiştir.

Sonuç olarak söz konusu hususlarda idare ile mutabakat sağlanmakla birlikte, bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 2: Kiradaki Kaynak Sularına İlişkin Sözleşme Hükümleri Çerçevesinde Fazla Kullanılan Sular İçin İşlem Yapılmaması

04.03.2008 tarihli Kaynak Suyu Sözleşmesi ile Rize İkizdere Anzer yaylasındaki 2 litre/Saniye Debili kaynak suyunun yıllık 25.500 TL bedel ile 10 yıllık süre ile Anzersu Kültür Balıkçılığı AŞ'ne; 09.06.2009 tarihli Kaynak Suyu Sözleşmesi ile Rize İkizdere Kama Köyündeki 1 litre/Saniye debili kaynak suyunun 10 yıllık süre ile yıllık 20.000 TL kira bedeli ile Anzersu Kültür Balıkçılığı AŞ'ne; 23.12.2014 tarihli Kaynak Suyu Sözleşmesi ile Rize Ardeşen Armağan Köyündeki 2.2 litre/Saniye debili kaynak suyunun 10 yıllık süre ile yıllık 40.500 TL kira bedeli ile Anzersu Kültür Balıkçılığı AŞ'ne 2886 sayılı Kanun kapsamında ihale edildiği görülmüştür.

Söz konusu Sözleşmelerin 23'inci ve 24'üncü maddesinde; *"Kiraya verilen... Litre/saniye lik kısım şişeleme işlemlerinde kullanılmaktadır. Kiracı bu suyun üstünde bir debide suyu kullanmak istediğinde 45 (kırk beş gün) önceden İdareye yazılı talepte bulunacak, İdare uygun görürse yeniden belirlenecek kira bedelini kiracı kabul etmiş olacaktır. Bildirim dışında kullanıldığı takdirde kiracı bugüne kadar tahakkuk edilen bedeli % 50 fazlasıyla ödeyecektir."* denilmektedir.

İdarece yapılan 19.08.2017 tarihli kullanılan kaynak suların debi tespit tutanağındaki sonuçlar şöyledir:

Tablo:4 Kaynak Suların Debi Tespit Tablosu

KAYNAĞIN CİNSİ	Sözleşmedeki Debisi litre/saniye	19.08.2017 tarihli Tespit Sonucu	Fazla Kullanılan Su Miktarı (Fark debi)
04.03.2008 tarihli Kaynak Suyu Sözleşmesi/Ballıköy	2 lt/sn	3,33 lt/sn	1,33 lt/sn
09.06.2009 tarihli Kaynak Suyu Sözleşmesi/ Kama Köyü	1 lt/sn	2,85 lt/sn	1,85 lt/sn
23.12.2014 tarihli Kaynak Suyu/ Armağan Köyü	2,2 lt/sn	2.29 lt/sn	0,09 lt/sn

Yukarıdaki tespitlerin yılda dört mevsim yapılarak ortalama tespit edilen debinin sözleşmedeki su miktarını geçmesi halinde fazla kullanım kirası olarak sözleşme hükümleri gereği kira artışına gidilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi cevabında; "kamu idaresi cevabında kiradaki kaynak sularının yılda dört mevsim debi ölçümleri yapılarak tespit edilen debinin sözleşmedeki su miktarını geçmesi halinde gereği yapılacaktır." denilmiştir.

Sonuç olarak söz konusu hususlarda idare ile mutabakat sağlanmakla birlikte, bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 3: Sosyal Tesis Bakım Onarım Giderlerinin İdare Bütçesinden Karşılanması

Rize Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulu Müdürlüğüne ait Öğretmenevi düğün salonunun için 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22/d kapsamında cephe kaplama ve alüminyum doğrama imalatı yapıldığı, bedelinin “03.08.01.02. Okul Bakım Onarım Giderleri” harcama kodundan İdarece karşılandığı tespit edilmiştir.

21.01.2017 tarih ve 29955 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğin “Ortak Esaslar” başlıklı 7’inci Maddesinde; “(1) Kamu kurum ve kuruluşlarının tasarrufunda bulunan eğitim ve dinlenme tesisi, misafirhane, kreş, çocuk bakımevi, spor tesisi ve benzeri sosyal tesislerin işletme giderleri için ilgili kurum ve kuruluşların bütçelerinden herhangi bir katkıda bulunulmaması esastır.

(2) Söz konusu tesislerin bakım ve onarımlarının yaptırılabilmesini sağlamak amacıyla, bu tesislerden yıl içinde elde edilen gelirlerin brüt tutarının % 5’inden az olmamak üzere ayrılacak tutarlar ayrı bir hesapta tutularak söz konusu ihtiyaçlar için harcanır. Bu hesaptan yapılacak harcamalarda, hizmetin sunumu açısından ihtiyaç duyulan döşeme ve demirbaş alımlarında Başbakanlık ve/veya Bakanlığımızca çıkarılmış veya çıkarılacak olan tasarruf genelgesi, talimatı ve tebliğlerine uyulması zorunludur.” denilmiştir.

Öte yandan 7.2.2012 tarih 01321 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Genelgesinde ise aynen “Bakım onarım ihtiyaçlarına ilişkin fon hesabı her öğretmenevinin kendisi tarafından tutulacağından, Bakanlığımızdan % 5 Bakım Onarım Fonu kapsamında talepte bulunulmayacaktır.” denilmektedir.

Sosyal tesis vasfı taşıyan öğretmenevi için idarece bakım onarım harcaması yapılamayacağı, onarım/tadilat ihtiyacının kendi gelirlerinden karşılanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi cevabında; özetle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gönderilen ödenek çerçevesinde işlem yapıldığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak 21.01.2017 tarih ve 29955 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğin “Ortak Esaslar” başlıklı 7’inci maddesi uyarınca Sosyal tesis vasfı taşıyan öğretmenevi için idarece bakım onarım harcaması yapılmaması, onarım/tadilat giderlerinin kendi gelirlerinden karşılanması gerekmektedir

BULGU 4: Taşınmaz Kira Bedellerinin Günün Emsal ve Rayiç Bedellerine Göre Güncellenmemesi

Rize İl Özel İdaresinde yapılan inceleme sonucunda; Kayıkhanelerin yeni yıla ait kira bedellerinin her yıl Üretici Fiyatları Endeksi oranları üzerinden artırılmak suretiyle tespit edildiği ve hesaplanan bedelin yeni yıl kira bedeli olarak uygulandığı, emsal ve rayiç bedel mukayesesinin yapılmadığı anlaşılmıştır.

6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanunun kira artışını belirleyen 2 ve 3’üncü maddelerinin, 1963 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptali üzerine oluşan boşluk, Yargıtay’ın 18.11.1964 gün ve 2/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile çeşitli Yargıtay kararları ile doldurulmuştur.

Kira bedeli tespit yöntemini belirleyen 18.11.1964 tarih ve 2/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında, kira bedelinin; olağan rayice göre tespit edilmesi ve bu rayiç tespit edilemez ise hak ve nefasete uygun olarak ekonomi esaslarına göre artışı öngörülmüştür.

Söz konusu Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı ile Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve Yargıtay Hukuk daireleri taraflar arasındaki kira ilişkisinin kurulmasından itibaren 3 yıldan fazla bir zaman geçmiş ise, kural olarak yeni dönem kira bedelinin emsal ve rayiç bedele göre belirlenmesi gerektiği yönünde kararlar vermektedir.

Günümüzde Yargıtay’ın yerleşik uygulamaları bu yönde olup buna göre; kira sözleşmelerinde kira bedelinin ilk üç yıl (dönem) Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Toptan Eşya Fiyat Endeksindeki artış oranında artırılması, üç yıl sonra ise emsal ve rayiç bedele uygun olarak yeniden belirlenmesi gerekmektedir.

01 Temmuz 2012 itibariyle yürürlüğe giren ancak kira ile ilgili hükümleri 2020 yılına kadar ertelenen 6098 sayılı Borçlar Kanununda kira bedelinin tespitinde Yargıtay uygulamalarına paralel hükümler bulunmaktadır.

Bu Kanun ile birlikte beş yıldan uzun süreli veya beş yıldan sonra yenilenen kira sözleşmelerinde ve bundan sonraki her beş yılın sonunda, yeni kira yılında uygulanacak kira

bedelinin, üretici fiyat endeksindeki artış oranı, kiralananın durumu ve emsal kira bedelleri göz önünde tutularak belirleneceği hükmü getirilerek Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı ve Hukuk Genel Kurulu Kararında belirtilen üç yıllık süre beş yıl olarak değiştirilmiştir.

Rize İli sınırları içinde bulunan 22 adet tesisin 6237 sayılı kanunun 5 inci maddesindeki şartları yerine getirilmesi şartıyla Rize İl Özel İdaresine devredilmesi Bakanlar Kurulunun 22.08.1986 tarih ve 86/10944 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Bakanlar Kurulunun 86/10944 sayılı kararı ile il özel idaresine devredilen ve kayıkthane olarak kullanılan tesisler her yıl il encümeni kararı ile Türkiye İstatistik Kurumu “Üretici Fiyat Endeksi” oranında artırımla birlikte günün koşullarına uygun olacak şekilde emsal ve rayiç bedellerinin dikkate alınarak yeniden kira bedeli oluşturulması konusunda bir çalışma yapılmamaktadır. Bu kapsamda İslampaşa, Gülbahar, Müftü Mahalleleri Kayıkthane kirası 2017 yılı için aylık 83,30 TL 2018 yılı için aylık 97,75 TL, İyidere Mahallesi Kayıkthane kirası 2017 yılı için aylık 41,66 TL, 2018 yılı için aylık 48,91 TL’dir. Kullanım özellikleri olarak aylık kira bakımından çok az olarak değerlendirilebilecek olan bu tutarların emsal rayiç değerlerine uygun olup olmadığı konusunda bir çalışma yapılamamıştır.

Yukarıda belirtilen açıklamalardan anlaşılacağı üzere; taşınmazlara ait kira bedellerinin ilk üç yıl için Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Üretici Fiyatları Endeksi(ÜFE) oranında artırılması, üç yıldan uzun süreli kira sözleşmelerinde ve bundan sonraki her üç yılın sonunda, yeni kira yılında uygulanacak kira bedelinin, üretici fiyat endeksindeki artış oranı, taşınmazın konumu, çevresi, niteliği, kullanım şekli, gibi kira bedeline etki eden tüm nitelikler karşılaştırılarak emsal ve rayiç kira bedelleri göz önünde tutularak belirlenmesi gerekir.

Kamu idaresi cevabında; özetle "kiralar her yıl üretici fiyatları endeksi oranı üzerinden artırımla tespit edilerek hesaplanan bedelin yeni yıl kira bedeli olarak uygulanmaktadır. Emsal ve rayiç bedel mukayesesi yapılmamıştır. Bundan böyle emsal ve rayiç bedel mukayesesi yapılarak kira bedellerinin güncellenmesi yapılacaktır." denilmektedir.

Sonuç olarak taşınmaz kira bedellerinin günün emsal ve rayiç bedellerine göre güncellenmesi konusunda görüş birliğine varılmakla birlikte, bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 5: Turizm Merkezlerinde Turizm Belgeli Tesislerde Kullanılan Jeotermal Su Miktarı Üzerinden Jeotermal Su bedeli alınmaması

Jeotermal Kaynaklar Ve Doğal Mineralli Sular Kanunu Uygulama Yönetmeliğinin 25'inci maddesi gereğince, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerindeki turizm belgeli tesislerde jeotermal su kullanılması halinde jeotermal su kullanım bedeli alınması gerektiği halde söz konusu bedelin alınmadığı tespit edilmiştir.

Jeotermal Kaynaklar Ve Doğal Mineralli Sular Kanunu Uygulama Yönetmeliğinin "Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerine ilişkin hususlar" başlıklı 25'inci maddesinde; "*Turizm belgeli tesislerde jeotermal su miktarı, metreküp birim cinsinden hesaplanmak suretiyle debi ölçer, sayaç ve benzeri teknik aletlerle yılda en az dört kez olmak üzere belirli periyotlarda ölçülür ve ölçümü takiben iki ay içerisinde jeotermal su kullanım bedeli tahsil edilir. Turizm belgeli tesislerin kullandığı jeotermal su miktarı belirlendikten sonra her bir Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ile Turizm Merkezi için; jeotermal kaynak üretim ve dağılım yöntemi, maliyeti ve Jeotermal kaynağın özelliklerine göre ilgili İdare tarafından ayrı ayrı belirlenen birim fiyat üzerinden jeotermal su kullanım bedeli alınır. Debi ölçme işlemi için kullanılacak teknik aletler sondaj çıkış noktalarına veya akışkanın bir dağıtım şebekesiyle dağıtılması halinde tesislere giriş noktasındaki bağlantı noktasına takılır. Jeotermal akışkanın doğal cazibesi ile çıktığı yerlerde debimetre ile ölçümün mümkün olmaması halinde akışkanın kullanım miktarı, turizm belgeli tesise ait proje ve mevcut kullanım miktarı dikkate alınarak yapılır. Jeotermal akışkan birim fiyatı her takvim yılı başında İlgili İdarece yeniden belirlenir. Jeotermal akışkanın ilk kullanımı ile entegre kullanımlar sonrasındaki kullanımlarında ayrı birim fiyat uygulaması yapılabilir.*" denilmektedir.

Buna göre kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerindeki turizm belgeli iki otelin kullandığı jeotermal su miktarının, belirtilen mevzuatın öngördüğü biçimde debi ölçüm işleminden geçirilmesi ve ölçülecek akışkan için idarece belirlenecek birim fiyat üzerinden jeotermal su kullanım bedeli alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi cevabında; "12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilen Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezleri Kültür ve Turizm Bakanlığınca ilan edilmektedir. Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular kanunu uygulama yönetmeliği 25. Maddesi bu alanlardaki ve bu alanlardaki kaynağı kullanan alanın dışında ki turizm belgeli tesislere yöneliktir.

İkizdere Ilıca köyündeki kaynak, Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi ile turizm merkezi kapsamında değildir.

Çamlıhemşin Ayderdeki kaynak, Rize Çamlıhemşin Ayder Kaplıcası TM (09.04.1987 tarih 19426 sayılı resmi gazete), Rize Çamlıhemşin Ayder KTKGB de (08.12.2006 tarih 26370 sayılı resmi gazete) kalmaktadır. Ayder kaynağı İdaremize ait kaphca ve tedavi merkezi ihtiyacım karşıladığı ve yararlanılmayan dağıtım yapılabilecek termal su bulunmadığından ilgili madde hükümleri doğrultusunda ki işlemler yapılmamaktadır. İdaremize ait kaphca ve tedavi merkezi Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular kanun ve uygulama yönetmeliği yaym tarihinden önce 01/01/2003 tarihi itibai ile Ayder Turizm A.Ş. 'ne kiraya verilmiş, İl genel meclisinin 10/12/2010 tarih ve 71 sayılı karar ile kira süresi 10 yıl uzatılmıştır. Meclis kararında tesiste kullanılacak termal su debileri yer almakta kira bedeli içerisinde termal su bedelinin de dahil olduğu değerlendirilmektedir.

İdaremizce Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular kanunu uygulama yönetmeliği 25. Maddesi kapsamında bulgu gereği hakkında işlemler yapılacaktır." denilmiştir

Sonuç olarak İkizdere Ilıca Köyündeki kaynağın, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi ile turizm merkezi kapsamında olmadığı belirtildiğinden söz konusu kaynağı kullanan tesis için adı geçen Yönetmeliğin 25. Maddesinin uygulanması imkânı bulunmadığı konusunda idare ile mutabık kalınmıştır.

Öte yandan Kültür ve Turizm Koruma Ve Gelişim Bölgesi İle Turizm Merkezi içinde kalan Çamlıhemşin Ayder'deki kaynağın kaphca ve tedavi merkezi ihtiyacını ancak karşıladığı, bunun dışında dağıtım yapılabilecek termal su bulunmadığı; ayrıca söz konusu tesisin, Jeotermal Kaynaklar Ve Doğal Mineralli Sular Kanun Ve Uygulama Yönetmeliği yayın tarihinden önce 01.01.2003 tarihinde kiraya verildiği, 10.12.2010 tarih ve 71 sayılı İl Genel meclisi kararı ile 10 yıllığına uzatıldığı ve kira bedeli içerisinde termal su bedelinin de dâhil olduğu değerlendirilmesi yapılmış ancak Yönetmeliği 25. Maddesi kapsamında bulgu gereği olan işlemlerin yapılacağı da belirtilmiştir.

Adı geçen Yönetmeliğin 25 inci maddesi, turizm merkezi ilan edilen yerlerdeki turizm belgeli tesislerin kullandığı jeotermal su miktarı üzerinden "jeotermal su kullanım bedeli" alınmasını öngörmektedir. İlgili Yönetmelik'in 25 inci maddesinde 'yönetmelik yayın tarihinden önce kiraya verilmiş olması' durumunda söz konusu bedelin alınmayacağına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Yönetmeliğin "*Kültür ve turizm koruma ve gelişim*

bölgeleri ile turizm merkezlerine ilişkin hususlar” başlıklı 25 inci maddesi hükmünden ‘bu bölgelerdeki jeotermal su kullanan turizm belgeli tesisler için’ bu bedelin özel olarak tahsil edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu durumda İl Genel Meclisinin 10 yıllık süre uzatım yazısında geçen termal su bedelinin kiraya dâhil edilmiş olmasının, ilgili tesisten mevzuatın öngördüğü “jeotermal su kullanım bedeli” alınmamasına dayanak oluşturmayacaktır. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

8. KLER**EK 1: KAMU İDARESİ MALİ TABLOLARI****RİZE İL ÖZEL İDARESİ 2017 YILI BİLANÇOSU**

AKTİF	Cari Yıl 2017	PASİF	Cari Yıl 2017
	₺		₺
1 DÖNEN VARLIKLAR	145.815.000,58	3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	7.101.612,81
10 HAZİR DEĞERLER	144.282.023,87	30 KISA VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	0,00
102 BANKA HESABI	144.282.023,87	32 FAALİYET BORÇLARI	0,00
103 VERİLEN ÇEKLER VE GÖNDERME EMİRLERİ HESABI (-)	0,00	320 BÜTÇE EMANETLER HESABI	0,00
12 FAALİYET ALACAKLARI	322,48	33 EMANET YABANCI KAYNAKLAR	5.672.615,33
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	322,48	330 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	506.162,34
14 DİĞER ALACAKLAR	40.599,33	333 EMANETLER HESABI	5.166.452,99
140 KİŞİLERDEN ALCAKLAR	40.599,33	36 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	1.428.997,48
15 STOKLAR	1.244.343,98	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	1.235.823,73
150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI	1.244.343,98	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI	184.535,98
16 ÖN ÖDEMELER	247.710,92	362 FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDARELERİ ADINA YAPILAN TAHSİLAT	8.637,77
162 BÜTÇE DIŞI AVANS KREDİLER	247.710,92	4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	1.232.893,04
2 DURAN VARLIKLAR	172.678.105,14	37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0,00
22 FAALİYET ALACAKLARI	131.040,48	40 UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	0,00
226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	131.040,48	400 BANKA KREDİLERİ HESABI	0,00
24 MALİ DURAN VARLIKLAR	6.763.986,26	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI	1.232.893,04
240 MALİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER HESABI	6.719.884,98	5 ÖZ KAYNAKLAR	310.158.599,87
241 MAL VE HİZMET ÜRETEN KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER HESABI	44.101,28	50 NET DEĞER HESABI	184.159.728,50
25 MADDİ DURAN VARLIKLAR	165.783.078,40	500 NET DEĞER HESABI	184.159.728,50
250 ARAZI VE ARSALAR HESABI	63.356.595,46	57 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	90.129.543,16
251 YER ALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ HESABI	96.416,25	570 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI HESABI	90.129.543,16
252 BİNALAR HESABI	68.299.231,82	58 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	5.467.941,43
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI	18.502.996,63	580 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI HESABI (-)	5.467.941,43
254 TAŞITLAR HESABI	11.340.159,23	59 DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	41.337.269,64
255 DEMİRBAŞLAR HESABI	2.003.122,28	590 DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU HESABI	41.337.269,64
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI	2.184.556,73		
26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	51.555,59		
260 HAKLAR HESABI	51.555,59		
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	51.555,59		
29 DİĞER DURAN VARLIKLAR	0,00		
AKTİF TOPLAM	318.493.105,72	PASİF TOPLAM	318.493.105,72

RİZE İL ÖZEL İDARESİ 2015-2017 FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU

Hesap Kodu		GELİRİN TÜRÜ	2015	2016	2017
600	3	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.288.773,87	1.432.581,27	1.878.134,69
600	4	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	136.551.624,90	120.312.639,35	130.053.610,09
600	5	Diğer Gelirler	44.384.160,89	48.025.397,46	56.685.901,00
600	11	Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	0,00	10.330,00	174.417,32
600	25	Kamu İdarelerinden Bedelsiz olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	0,00	679.204,40	0,00
GELİRLER TOPLAMI:			182.224.559,66	169.770.618,08	188.792.063,10

Hesap Kodu		GİDERİN TÜRÜ	2015	2016	2017
630	1	Personel Giderleri	31.821.807,16	47.940.293,90	42.863.756,97
630	2	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	4.740.531,28	1.165.828,68	6.635.803,18
630	3	Mal Ve Hizmet Alım Giderleri	66.562.711,37	67.587.698,39	75.491.353,66
630	4	Faiz Giderleri	337.468,21	198.831,44	50.093,17
630	5	Cari Transferler	34.161.757,85	12.547.598,29	12.660.835,67
630	7	Sermaye Transferleri	0,00	3.251.053,26	0,00
630	11	Değer Ve Miktar Değişimleri Giderleri	771.825,36	180.467,27	0,00
630	12	Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	0,00	0,00	499,34
630	13	Amortisman Giderleri	0,00	201.697,37	73.230,49
630	14	İlk Madde ve Malzeme Giderleri	7.765.708,25	7.437.696,28	8.667.996,82
630	25	Kamu İdarelerinden Bedelsiz olarak Alınan Devredilen Mali Olmayan Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	0,00	14.673,30	1.010.423,16
630	99	Diğer Giderler	0,00	0,00	801,00
GİDERLER TOPLAMI :			146.161.809,48	140.525.838,18	147.454.793,46
FAALİYETSONUCU (+/-)			36.062.750,18	29.244.779,90	41.337.269,64